

KÖY ENSTİTÜLERİ VE TÖS

Aydınlık Gazetesi, 14 Nisan 2015

Yıldırım Koç

Türkiye işçi sınıfı tarihinde özel bir yeri olan Türkiye Öğretmenler Sendikası TÖS'ü köy enstitüleri yarattı.

17 Nisan'da köy enstitüleri anılırken, bu okulların işçi sınıfı mücadelesine katkısını da unutmamak gerekir.

SESSİZ ÖĞRETMENDEN MÜCADELECI ÖĞRETMENE

Köy enstitülü öğretmenlere kadar, Türkiye'deki öğretmen okullarının mezunlarının büyük bölümü, okul ve ev dışındaki zamanlarını şehirlerdeki öğretmen derneklerinin lokallerinde veya şehir kulüplerinde kâğıt oynayarak geçiren, halkla ilişkisini sınırlı tutan, öğrenciyi yaratıcı ve sorgulayıcı biçimde yetiştirmek ve halkı eğitmek gibi bir derdi olmayan, günün koşullarına göre iyice bir aylık alan bürokratlaşmış öğretmenlerdi.

Halbuki köy enstitülerinin mezunlarının çok büyük bölümü üretken, sorgulayıcı, ekip çalışmasına alıştırmış, dik başlı, özgüvenli, atak, toplumsal sorumluluk duygusu taşıyan, mesleğini çok önemseyip seven, mesleğini kimliği haline getirmiş, Türkiye'nin demokratik devriminin kazanımlarının önemini kavramış öğretmenlerdi. Kendilerinin cumhuriyeti koruma ve halkı eğitme gibi bir misyonlarının olduğuna inanmışlardı ve birçok sorunun çözümünün eğitimden geçtiğini düşünüyorlardı.

ÖRGÜTLÜ DAVRANIŞ VE ÖZGÜR DÜŞÜNCE

Fakir Baykurt, *TÖS Gazetesi*'nin 20 Nisan 1968 tarihli sayısında yer alan "17 Nisan'dan TÖS'e" başlıklı başyazısında köy enstitüsü mezunlarının TÖS'deki önemini şöyle anlatıyordu:

"Enstitü çıkışlı öğretmenlerin yetişmesindeki bilinçli metoda bir göz atalım. Bunun Köy Enstitülerinin kapanması sırasında geçmiş çok anlamlı bir hikâyesi vardır. Enstitülü öğretmenleri yetiştiren bilinçli metodu bu hikâye çok iyi anlatıyor.

"1946'larda TBMM'de Toprak Kanununa karşı çıkanlardan birkaç milletvekili, Hasanoğlan'a geliyor. Üretilen dedikoduların belgelerini toplayacaklar. Birkaç gün derslere girip çıkıyorlar, kız erkek ilişkilerine bakıyorlar, havadan orakla çekice benzediği keşfedilen! Yapıları gözden geçiriyorlar. Enstitüleri karalamaya yetecek tutamak bulamıyorlar. Ayrılacakları gün biraz erken kalkıp sabah hayatını da gözlüyorlar. Öyle 'kaldır kolları, indir kolları' biçiminde bir kültür-fizik çalışması yok! 1200 öğrenci geniş bir alanda daire olmuşlar. Ortada mandolinler, sazlar ve kocaman bir davul, zeybek oynuyorlar. Oyun başı, 'Kollar!' deyince, 1200 kişi kolları kaldırıyor; 'sek!' deyince sekiyor, 'çök!' deyince çöküyor. Halay horon hep böyle birlik halinde oynanıyor. Sonra türkülere geçiyorlar. 1200 kişi hep bir ağızdan aynı türküyü söylüyor: 'Atımı bağladım nar ağacına.'

"Hemen Tonguç'a koşuyorlar: 'Yahu, bunlar her gün bu oyunları böyle oynarlar mı?' 'Oynarlar.' 'Türküleri söylerler mi?' 'Söylerler.' 'Bu Enstitülerden kaç tane var?' '20-21.' 'Hepsinde de sabahlar böyle mi başlar?' 'Evet, böyle başlar!'

"'Hımmmm' diyorlar. Him diye diye Ankara'ya koşup kara kazanların altını ateşliyorlar.

"Köy Enstitüsü çıkışlı 20.000 öğretmenin çoğunluğu bugün TÖS'tedir. Türk halkını körlükten ve sömürülmekten kurtarmak ve gerçek anlamda bir ulusal bağımsızlığın eğitimini yapmak, TÖS içinde bunun mesleki mücadelesini vermek için çaba harcıyorlar. Onlar ortak bir amaç için bütün öteki meslektaşlarıyla bugün bir ağızdan aynı türküyü söylüyorlar ve hiç falso yapmadan aynı zeybeği, halayı, horonu oynuyorlar. Çıkarıcılar ve onların yordakçıları dünkü gibi bugün de boş durmayıp kaza kazanların altını habire ateşliyorlar, TÖS'ü yıkmaya çabalyorlar.

"Ama nafiyledir. Nafiyledir, çünkü insanlar bir kere aldanırlar."

Köy enstitülü öğretmenleri saygıyla anıyorum.